

MUSTAFA ÂSİM KÖKSAL

(18 Eylül 1913-28 Kasım 1998)

HAYATI VE ESERLERİ

Kâmil Şahin*

I. HAYATI

Milletleri ve toplumları yücelten üstün değerler vardır. Bu değerlerin en önemlilerinden biri de bilim, sanat, askerlik, siyaset v.b. alanlarda yetiştirdikleri şahsiyetlerin çokluğudur. Milletler, aynı zamanda; yetiştirdikleri bu önemli şahsiyetlerle öğünürler. Onları millî kimliklerinin bir parçası haline getirirler.

Müslüman Türkler de tarih boyunca yetiştirdikleri büyük şahsiyetlere değer vererek onları kalplerinde yaşatmışlardır. Kıymetli çalışmaları ve eserleriyle dini ve millî kültürümüze hizmet eden bu yüksek şahsiyetlerden biri de geçen yıl kaybettiğimiz M. Asım Köksal Hoca'dır. Merhumla ilgili Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisine yazılacak madde tarafımıza tevdi edilmişti. Kendisiyle daha hayatta iken, yaptığım temas sonucu kendi el yazısı ile 29 sayfalık hayat hikayesini vermişti. Bu yazımızda başlıca kaynaklarımız; söz konusu 29 sayfalık metin yanında, Merhum'un Diyanet İşleri Başkanlığı'ndaki Sicil Dosyası ve T.C. Emekli Sandığı'ndaki Sicilli Ahval dosyası olmuştur.

a. Doğumu

Mustafa Âsım Köksal, 5 Eylül 1329/18 Eylül 1913 yılında Kayseri Develi ilçesinin Abdalbâki mahallesinde doğdu. Babası, çeşitli devlet memuriyetlerinde bulunmuş olan Yakup Oğlu Hafız Mehmet Edip Efendi, annesi; Develi ilçesinden Ali Efendi'nin kızı Döne Hanımdır.

b. İlk Tahsil Hayatı

Tahsil hayatına Develi'de başlayan Mustafa Âsım, Develi Erkek İbtidâiye Mektebinde ilk tahsilini ikmal ederek 25 Zilhicce 1340/1927 tarihinde "Pekiyi" derece ile

* Araştırmacı-Yazar.

Tasdiknâme almış, aynı yıl Erzurum Askeri lisesi imtihanını kazanmışsa da çeşitli nedenlerle devam edememiştir.

c. Özel Tahsil Hayatı

M. Âsım, dini tahsilini daha çok özel hocalardan aldığı derslerle ikmal etmiştir. Kayseri ulemasından Develi müftüsü merhum İzzet Efendi'den altı sene medrese usulüne göre, Arapça, Farsça, sarf ve nahiv okumuştur. Daha sonra Ankara'ya gelerek mutasavvıf ulemanın rahle-i tedrisine katılmış, Ankara'da meşhur Kerkük ulemâ ve meşâyihundan Muhammed Efendi'nin talebesi İskilipli müderris Enbiyâzâde Mehmed Hilmi Efendi'den tasavvufi icazet almıştır. Mustafa Âsım, Son dönem Mevlevî meşâyihundan ve üç ciltlik Mesnevi Şerhi sahibi Fazlullah Rahîmî'den dokuz ay kadar Mesnevî okumuştur. Bunun yanında, zamanın mutasavvıflarından İskilipli İbrahim Edhem Gerçek Efendi'nin, on iki sene özel derslerine devam ederek kendisinden tasavvufi icazet almaya hak kazanmıştır. Bu esnada, tefsir, hadis ve fıkıh usulü derslerine ilaveten, Beydâvî'nin, "Envâru't-Tenzil ve Esrâtu't-Te'vîl," Zemahşerî'nin, "Hakâiku't-Tenzil ve U'yûnü'l-Ekâvil" ve Kurtubî'nin, "Câmi'u Ahkâmi'l-Kur'ân" isimli tefsirlerini okumuştur.

d. Evlilik Hayatı

M. Âsım, ilk defa 1935 yılında Reşadet Hanımla evlendi. Bu hanımdan ikisi kız, biri erkek üç çocuğu oldu. Reşadet hanımın 1951 yılında vefatı üzerine, Niğde-Bor ilçesinde türbesi bulunan Şeyh Kuddûsî Hazretlerinin torunlarından Şeyh Ahmed Efendi'nin kızı Şâdân hanımla evlendi. Bundan da, ikisi kız, ikisi erkek dört çocuğu dünyaya geldi. Hoca'nın: "*Hamd olsun, çocuklarımın hepsi de, imanlı, amelli ve itatlidirler.*" şeklinde, tarafımıza verdiği notlardaki ifadesi mutlu bir evlilik hayatı geçirdiğini göstermektedir.

e. Memuriyet Hayatı

M. Âsım, yaklaşık 30 yıl süren memuriyet hayatına Diyanet İşleri Başkanlığı'nda 22 Haziran 1933 tarihinde "Evrak Kitabete memuru" olarak başlamıştır.

2 Mayıs 1938'de Kayseri 19. Piyade Alayının 3. Taburunun 11. Bölüğünde askerlik görevini ifa ettikten sonra 1.11.1938'de tekrar memuriyetine dönmüştür.

8 Temmuz 1939 Tahsis Memurluğuna,

17 Eylül 1942 Sicil Mümeyyizliğine,

29 Nisan 1952 Yazı İşleri Evrak Müdürlüğüne,

3 Ocak 1952 Yayın Müdürlüğüne,

19 Ocak 1952 Yayın İşleri ve Evrak Müdürlüğüne,

15 Ocak 1953 Hayrat Hademesi İşleri Müdürlüğüne,

8 Temmuz 1960 Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere ve Dini Eserler İnceleme Kurulu Âzâ (üye) Başyardımcılığına atanmıştır.

19 Eylül 1964 yılında 30 yıl on ay, bir gün görevden sonra, emekli olmuştur.

İlk Diyanet işleri Reisi Rifat Börekçi'den başlamak üzere, Şerafettin Yaltkaya, Ahmet Hamdi Akseki, Eyüp Sabri Hayırlıoğlu, Ömer Nasuhi Bilmen ve Hasan Hüsnü Erdem gibi Diyanet İşleri Başkanları ile birlikte çalıştı.

Kendisi memuriyet hayatı hakkında da şu değerlendirmeyi yapmıştır: *“Dairenin vazifem dışındaki her işine koşmaktan geri durmadım. Başkanlığın Hukuk Müşaviri bulunmadığından, hukuki işlere tarafımdan bakılmış Başkanlık İnzibat Komisyonu Raportör Azalığı da bana tevdi edilmiş, çalışmalarım takdirle karşılanmıştır.”* Memuriyet hayatındaki karşılaştıkları güçlükleri yenme sırrını da şöyle açıklamaktadır: *“Memuriyet hayatımda karşılaştığım güçlükleri, haksızlıkları, sabır ve tahammülle, hoşgörülülikle yenmeye çalışmış ve yenmişimdir. Hatta bu uğurda taşlandığım hile olmuş, fakat ben:*

“Ulaşmaz semaya atılan taşlar,

Atanın başına düşmeye başlar!

diyerek müteselli olmuşumdur.

Mustafa Âsım Köksal yaşadığı zamana ve makana hızla adapte olmasını bilmiş, toplumsal ve kültürel gelişmeleri yakından izlemiştir. Söz gelişi, harf devrimini iyi takip etmiş, hatta yeni harflerle güzel yazı yazmada temayüz etmiştir. Nitekim göreve ilk başladığı, 22 Haziran 1933 tarihli sicil dosyasında şöyle demiştir: *“M. Âsım Köksal'ın yazısı güzel ve malîmatı elverişli olması dolayısıyla, sicil kaleminde yeni yazı ile yazılması icap eden sicil, karne, cüzdan ve defter yazılarının bu Efendiye yazdırılması gerekir...”* Diyanet İşleri Reisi Vekili Ahmet Hamdi Akseki'den 18.8.1941 yılında 1066 sayılı yazı ile, bir takdirname almıştır.

f. Vefatı

Asım Köksal, 1 Şaban 1419/20 Kasım 1998 tarihinde, Cuma namazına giderken, cadde üzerinde beyin kanaması geçirmiş ve Hacettepe Hastanesine kaldırılmıştır. Daha sonra olayın ciddiyeti üzerine İbni Sina Hastanesi'ne nakledilmiştir. Hastalığının dokuzuncu günü, yani 28 Kasım 1998 Cumartesi günü saat 14.03'de, 85 yaşında Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Cenaze namazı, 29 Kasım 1998 Pazar günü öğle namazını müteakip, Hacı Bayram camiiinde, kalabalık bir cemaatle kılınmış ve Bağlum'daki aile kabristanına defnedilmiştir.

II. ESERLERİ

a. Manzum Eserleri

Velûd bir yazar olan Mustafa Âsım Hoca'nın çeşitli yerlerde yayınlanan makaleleri yanında 27 eseri vardır. M. Âsım halkımız arasında, daha çok “İslam Tarihçisi” olarak bilinmekle beraber, çeşitli dini konularda manzum ve mensur eserler kaleme almıştır.

Mustafa Âsım, gençlik yıllarında, Mehmet Âkif Ersoy'un "Safahat"ını adeta ezberlemiş, bunun etkisiyle ilk yazılarını manzum olarak yazmıştır. Şiirleri, aruz ve hece vezniyle yazılmış olup, didaktik (öğretici) mahiyettedir. Bazı şiirleri ilkokul kitaplarına alınmıştır. Manzum eserleri şunlardır:

1. ARMAĞAN (Manzum İlmihaldir): 1939 yılında 10.000 adet basılmıştır.

2. PEYGAMBERLER TARİHİ: Hz. Âdem (a.s.) dan Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.s.) kadar olan Peygamberlerin hayatlarını manzum olarak yazmış ve 1941 yılında 10.000 adet basılmıştır.

3. PEYGAMBERİMİZ: Hindli Âlim Mevlana Şibli merhumun "Sire" isimli eserine dayanılarak, günde on veya on beş sayfa yazılmış bir eserdir. Dönemin Diyanet İşleri Başkanı merhum Şerafettin Yaltkaya önsözündeki:

"Günahlarım üzerinde bir damla yaş bu eserim,

Onu helki eritecek yavaş yavaş bu eserim."

beytini çok beğenmiş ve Başkanlıkça yayınlanmasını emretmiştir. İlk baskısı 1978 yılında 10.000 adet bastırılmıştır.

4. EZANLAR: Çeşitli dini konularda dini duygu ve düşünceleri terennüm eden bu eser 1946'da 10.000 adet basılmıştır. Bu eserinden bir örnek şöyledir:

Âmentü billâh de! gir,

Gönülde kalmaz pus, kir,

Düşmesin dilden tekbir

Allah bir benim dinim.

El malını kapma! der,

Kötü işler yapma! der,

Hak var, puta tapma! der,

Sapma der kitabımız!

b. Mensur Eserleri

1. GENÇLERE DİN KILAVUZU: Diyanet tarafından ilk baskısı 1946'da 15.000 adet yapılmış ve 8 defa basılmıştır. Beşinci baskısı **İslam İlmihali** adıyla yapılmıştır.

2. DİNİ VE AHLAKİ KONUŞMALAR: 1953-1954 yılında hemen her hafta Başkanlık adına Radyo'dan yaptığı konuşmalardan oluşmaktadır. Daha önce broşürler halinde basılmış olan bu konuşmalar, 1981 de T.D.V. tarafından "Dini Ahlakî Sohbetler" adıyla üç kitap olarak neşredilmiştir.

3. **TEVBE:** 1958'de basılmıştır.
4. **KARBELA FÂCİASI:** 1979'da 10.000 adet olarak basılmıştır. 1984'de ikinci baskısı 6000 adet olarak basılmıştır.
5. **VA'ZLAR:** Basılmamıştır.
6. **TÜRKÇE EZAN MESELESİ:** Türkçe Ezanın Ne zaman ve Nasıl Başladığı ve Nasıl Sona Erdiği Belgelerle gösterilmiştir. Basılmamıştır.
7. **ŞEYH BEDREDDİN:** Basılmamıştır.
8. **İLMİYE SALNAMESİ ZEYLİ:** Basılmamıştır.
9. **MAKALELER:** Sebilürreşad, Selamet ve İslam mecmualarıyla, Diyanet Üç Aylık İlmî Dergi ile bazı gazetelerde çıkmıştır.
10. **ŞEYH AHMED KUDDÛSÎ:** Hayatı, Mesleği, Üstün Kişiliği ve Eserleri, 1983'de basılmıştır.
11. **KONFERANSLAR:** Peygamberimiz ve İslamiyet hakkında olup basılmamıştır.
12. **REDDİYE:** Leone Caetani (1869-1935)'in yazdığı İslam Tarihi'ndeki isnat ve iftiralara reddiye olup beş yılda yazılmış ve 1961 de 3000 adet olarak basılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığınca 1986 yılında 10.000 adet olarak ikinci defa basılmıştır.

Merhum Âsım Köksal, tarafımıza verdiği metinde Reddiye'yi yazma sebebini şöyle açıklamaktadır: *"Reddiye'nin önsözünde açıkladığım gibi, İtalyan müsteşriklerinden Caetani tarafından yazılıp Hüseyin Cahit (Yalçın) tarafından dilimize çevrilerek 1924 yılında "İslam Tarihi" adıyla yayınlanan kitap; Dinimize, Peygamberimize, Ashab-ı Kirama, İslam alimlerine hakaret ve tecavüzde emsalini gölgede bırakmış; kullandığı şaşkırtıcı taktik sayesinde, maalesef, bazı münevverlerimizce de (!) İslamiyet ve İslami konular için en mevsuk, en emin, en ilmi bir kaynak imiş gibi telakki olunmuştur. Kitap ve ansiklopedilere, dergilere, ondan aktarmalar yapılmış, İslâmî konuları, asıl kaynaklarından inceleyerek gerçeklere vakıf olamayan nice kişilerin akidelerini altüst etmiş ve hatta diyebiliriz ki: Bazılarının İslamiyetle ilişkilerini kestirmekle kalmamış, kendilerinin; İslamiyete açıktan açığa düşman kesilmelerine de yol açmıştır.*

"1955 yılında Develi kazasında izinli bulunduğum bir sırada eski milletvekillerinden ve Caetani'nin hayranlarından Osman Coşkun Bey'in, münevver bir zümre huzurunda, Caetani tarihine dayanarak bana yönelttiği soruları dört saat cevaplandırdıktan sonra, Caetani gibi garazkâr bir müsteşrikın yanlış ve çürük görüşlerine tetkiksiz ve tahkiksiz dellallık edildiğine dikkati çekmem, muhatabımın da, dünyada Caetani'nin mütalalarını red ve cerh edebilecek bir adam bulunabileceğini sanmadığını iddia etmesi üzerine, Müslümanların âciz bir ferdi olmama rağmen, istenilirse, Caetani Tarihi'nin mahiyetini ortaya dökebileceğimi söyledim.

Muhatabım "Bu güne kadar böyle bir babayiğit çıkmadığını bundan sonra da, çıkabileceğini sanmadığını iddia etti. Ben de bunu zaman gösterecektir! dedim ve kendisine söz vermiş oldum."

Ahmet Hamdi Akseki'nin hemşehrisi ve ders arkadaşlarından ve Diyanet İşleri Başkanlarından Hasan Hüsnü Erdem merhum da, bir gün, bize bu husustaki bir hatırasını şöyle anlattı: "Hamdi Bey merhumun yanında bulunduğum sırada, **Ömer Rıza Doğrul** gelmişti. Hamdi Bey ona: "Ne olur şu Caetani Tarihi'ne bir Reddiye yaz!" dedi. Ömer Rıza Doğrul Bey "Olur, yazalım. Maiyyetime, kudret-i ilmiye ve kalemîyesiyle temayüz etmiş bir heyet ver. Her aradığımız kitabı bulabileceğimiz bir kitaplığı da tahsis et. Geçimliğimizi de, sağla. Yazmaya başlayalım!" deyince, Hamdi Bey, üzüldü ve sustu. "Birkaç defa heyet toplantıyor ve Caetani'nin bu eserine bir cevap verilsin deniliyor, fakat 1955 yılında kurulan heyet dağıldıktan sonra, Yüce Allah'ın yardımına güvenerek işe başladım.

13. HAZRETİ MUHAMMED ALEYHİSSELAM VE İSLÂMİYET: Bu eser, 18 cilttir ve basılmıştır. Eser, 20. asrın ortalarında, İslâm Tarihi üzerine yazılmış en geniş bir eser olması sebebiyle, İslâm âleminde geniş bir yankı uyandırmıştır. Mustafa Asım Köksal Mevlânâ Şiblî'nin, "Asr-ı Saadet" adındaki 10 cilt olarak tamamlanmış eserini örnek alarak hazırlamıştır. Böylece Hz. Muhammed (a.s.) ve İslâmiyet isimli eser, klasik İslam tarihçilik anlayışına göre kaleme alınmış, ilk kaynaklara inişilerek tertip edilmiş, kıymetli bir eserdir. İtalyan Tarihçisi Leone Caetani'nin 10 ciltlik eserine bir cevap mahiyetinde yazılmıştır.

a. Takibedilen metot

Eserin önsözünde metodunu şöyle ortaya koymaktadır: "Caetani'nin *İslam Tarihi* isimli eserini senelerce inceledikten ve Caetani'nin iffira ve yanlışlarını ortaya koyduktan sonra Peygamberimizin Hayatı'na ve Dinimize ait bilgileri, başta Kur'ân-ı Kerim'le Hadis ve Sünnet mealleri olmak üzere doğrudan doğruya ana kaynaklarımızdan derleyip yaymaya ve yabancı tercümanları aradan çıkarmağa şiddetle lüzum duydum. Peygamberimizin hayatını okumak ve öğrenmekte, kadın, erkek, genç-ihiyar her müslüman ve hat-ta her insan için, tertemiz, kutlu bir hayatı örnek edinip kendilerini, kötü örneklerin tesirinden kurtarmak Peygamberimize olan sevgi ve bağlılığı pekiştirmek, gerçekleştirmek ve bunun sonucu olarak da, dünyada ve âhirette mutlu bir hayata erişmek vardır. Bu Ahzab Sûresinin 21. Âyetiyle yapılan İlâhi tavsiyenin de bir gereğidir.

Müslümanlar, dinlerine ait hükümleri nasıl hıfz ve kaydetmeyi ihmal etmemişlerse, Peygamberimizin hayatına ve savaşlarına ait haberleri de, öylece ihmal etmemişlerdir. Hicrî birinci yüzyılın ortalarından itibaren Peygamberimizin hayatına ve savaşlarına da-ir eserler kaleme alınmaya başlamış ve bunlar, günümüze kadar devam edip gelmiştir.

.....

Okuyuculara itimat gelsin, araştırma yapmak isteyenlere de, kolaylık olsun diye, her sayfanın altında, o bahsin kısmen veya tamamen buldukları kaynakları, cilt ve sayfalarıyla gösterdim. Kaynakların varsa, basım yer ve tarihlerini de, her cildin sonuna eklediğim topluca kaynaklar listesinde göstermeyi ihmal etmedim. Vak'alarda, tek kaynak yerine birçok kaynakları sıralamakla ve kaynaklardan herhangi birinin varsa-taşıdığı fazla bir bilgiye işaret etmeden geçmemekle vak'aların kaynaklara geçiş sırasını belirtmek, ve böylece kitabuma kaynaklık vasfı kazandırmak istedim."

b. Siret Kitapları Yarışmasında Birincilik Derecesi

Mustafa Âsım Köksal'ın "İslam Tarihi" yurt içi ve yurt dışında büyük takdir toplamış ve müslümanların beğenisine mazhar olmuştur. Eser Pakistan'da 1983 yılında yapılan "Siret" yarışmasında birincilik kazanmıştır. Bu olayın hikayesini merhum şöyle anlatmaktadır:

"Pakistan'da açılan Siretü'n-Nebi Yarışması'na niçin ve nasıl katıldığuma gelince: Benim böyle bir yarışmadan ne haberim vardı, ne de, böyle bir yarışmaya katılmak, aklımın köşesinden geçmiştir.

Türkiye Yazarlar Birliği'nden beni, önce telefonla aradılar, bir müddet sonra da, adresime 1982 tarihli ve 187 sayılı şu yazıtı gönderdiler. "Pakistan Elçiliği Basın Ataşesi'nden aldığımız resmi bir yazıda : Pakistan Hükümeti'nin Sire (Hz. Peygamberin Hayatı ve Eserleri) konusunda dünyanın çeşitli ülkelerinde yayınlanan kitaplar için ödüllü bir yarışma düzenlediği bildirilmekte ve bu konuda bizden namzet eser talep edilmektedir.

Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu, sizin (İslam Tarihi) adlı muhalleserinizi teklif etmeyi uygun görmüştür.

Sizce de, uygun bulunursa, ilgili makamlara teklifimizi ileticeğiz ... "Bu yazı üzerine bir hayli tereddüitten sonra, 4.12.1982 tarihli cevabında : "Şahsım ve eserim hakkında gösterilen kadirbilirlikten dolayı gerek zat-ı alinize ve gerek saygıdeğer Yönetim Kurulunuza minnettar ve müteşekkirim. Böyle bir yarışmaya katılmayı, hiç düşünmemiş olmakla beraber, bunun, bir kitabın yazarının İslam dünyasında yaygın bir hale gelmesindeki büyük rolünü ve Müellifini manen mutlu kılacak sonucunu göz önünde tutarak, bu husustaki tensiplerine memnuniyetle katıldığımı..." bildirdim.

Türkiye Yazarlar Birliği Başkanlığı, 1983 tarihli ve 18 sayılı yazısında: Eserim hakkındaki tekliflerini ilgili makama ulaştırdıklarını, ancak, yarışmaya katılacak eserlerin beş nüshasının en geç 15 Şubat 1983 tarihine kadar (Pakistan İslamabad) adresine gönderilmesi gerektiğini bildirmeleri üzerine, uçak postası ile beş takım kitap yolladım. Aradan bir yıla yakın bir zaman geçtikten sonra , Pakistan Elçiliğince, durumunun soruşturulduğunu öğrendim. Aynı günde Elçilik Müsteşarı ile görüştürüldüm. Müsteşar kitabımın "Sire" kitapları arasında birincilik kazandığını ve ödülle la-yık görüldüğünü, bana, şifahen bildirdiler.

Kitabım hakkındaki dosya bir ay sonra, Dışişleri Bakanlığından, Diyanet İşleri Başkanlığına gönderilmiş, bir hafta sonra da, bana teslim edilmiştir. Dışişleri Bakanlığı Kültür ve Enformasyon Genel Müdürlüğünden Diyanet İşleri Başkanlığına yazılan 12.1.1984 tarih ve 9253/84-31 sayılı yazıda:

" Peygamberimizin doğum günü vesilesiyle 7.12.1983 günü Federal Meclis binasında tertiplenen ve sivil ve askeri erkanın da, katıldığı toplantıda, Pakistan Devlet Başkanı Ziyau'llhak, İslamiyet konusunda uzun bir konuşma yapmış ve bu vesile ile, yazdıkları eserlerle İslamiyete hizmet eden yerli ve yabancı yazarlara birer Takdirname ile parasal mükafat vermiştir.

Bu çerçevede iki Pakistanlı ve bir İngiliz'in yanısıra, Diyanet İşleri Eski Müşavirlerinden M. Asım Köksal'a da, 16 senede tamamladığı 12 cilt ve 4600 sayfalık (Hz. Muhammed ve İslamiyet) adlı eseri için Takdirname ve 5000 dolar mükafat verilmiştir. Takdirname, M. Asım Köksal adına Bakanlığımıza tevdi edilmiş olup İngilizce tercümesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Başkan Ziyâülhak, İngiliz Dr. Martin Lings ile Mustafa Asım Köksal'ın 1984 yılı Sire toplantılarına şahsen katılacaklarını umduğunu ve mükafatlarının, o vesile ile bizzat kendilerine verileceğini ifade etmiştir..." deniliyordu.

c. "Hz. Muhammed ve İslamiyet" ile ilgili Değerlendirme Raporu

"1. Hz. Muhammed'in (s.a.s) Hayatına dair olan bu kitap, 12 cilt olup, ilk cildi numarasız, diğerleri 1'den 11'e kadar numaralandırılmıştır. Toplam 4600 sayfayı ihtiva eden bu abidevi eser, bir tek müellif tarafından yazılmıştır. Müellif Bay M. Asım Köksal, Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere ve Dini Eserleri İnceleme Kurulu eski Üye Yardımcısıdır.

2. Kitap, 1964'de yazılmaya başlamış ve tamamlanması, on altı yılı aşmıştır. Numarasız cilt : Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumundan önceki devir ile Mekke'den Medine'ye hicretine kadar olan devri içine almakta olup ilk defa 1966'da yayınlanmıştır. Diğer ciltler ise, bundan sonraki hayatını ele almakta ve vefatına kadar olan devri ihtiva etmektedir. Bütün ciltlerin muhtevası, ek (A)'daki özette verilmiştir. Her ne kadar bu kitap, esas olarak Hz. Muhammed'in (s.a.v) hayatını anlatmakta ise de, aynı zamanda İslam Dininin de, bir tarihidir.

3. Kullanılan dil, sade olup daha eski nesil, hem de, yeni nesil için kolayca anlaşılabilir bir dildir. Yeni nesil tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmak için mümkün olduğu kadar günü geçmiş Arapça ve Farsça kelimelerin kullanılmasından kaçınılmıştır. Aynı zamanda, eski nesil, hem de, yeni nesil için bir problem teşkil etmeyecek kadar modern Türkçe kelimeler de, kullanılmıştır.

4. Bütün ciltler, gazete kağıdı ile basılmıştır ki, bu, Türkçe yazılan kitapların büyük bir ekseriyeti için genellikle böyledir. Ve orta halli bir kimsenin satın alma gücüne uygun bir fiyatın muhafazasına yardımcı olmaktadır. Çoğu, mukaddes yerlere ve Hz. Muhammed'in (s.a.v) muharebe yerlerine ait olan bir miktar fotoğrafa da, ciltlerde yer verilmiştir. Ne yazık ki bunlar, eski Arapça kitaplardan alınıp yeniden basıldığı için, üstün kalitede değildir. Bazı durumlarda, aynı resim, farklı ciltlerde tekrarlanmıştır. Aynı şekilde, Hz. Muhammed'in (s.a.v) savaşlarını tasvir etmek için, bunların kullanılabilirliği, daha da, artırılabilirdi. Elimizdeki bu baskı, 1981'de yayınlanmıştır. İçinde bir miktar baskı hataları ve atlanmış kelimeler¹ vardır ki, gele-

1 Müellif bu konuda şöyle söylüyor. "Evvel ve ahir, baskı hatalarından, bozukluklarından ben de, çok şikayetçiyim. Bezgin ve tedirginim. Hele, VII. Ciltlik Mekke Devrinin baskısında acemi ellerle işlenen bozukluklar, karışıklıklar ve tasarruflar ise, kitabıma sū-i kasd sayılacak dereceye varmış, bezginliğime, tedirginliğime tuğ dikmiştir. Gayeler bir olmadığı için midir nedir? Kitabı, basanlar, yazarlar gibi olamıyor. göstermeleri gereken gayreti göstermiyorlar, çok yazık" diyor.

cekteki baskılarda, bunlar, bertaraf edildiği takdirde, teferruatın, bilhassa referansların gerçekliliği hakkında okuyucuların itimadı artmış olacaktır.

5. Numarasız ilk ciltte, bazı küçük kusurlar vardır. (Mesela: kronolojik sırada dizilememiştir. Referanslar, okuyucunun daha kolay bulması için, müteakip ciltlerde olduğu gibi, her sayfanın altına dipnot olarak konulacak yerde, faslın sonuna konulmuştur.²

6. Müellifi, bu şümüüllü kitabı yazmaya sevk eden esas unsur, Avrupalı Hristiyan müsteşriklerin, Dinimiz ve Hz. Muhammed (s.a.s.) hakkındaki sınırsız cehaletini fark etmesi olmuştur. Bazı orjinal referans malzemesini yanlış iktibas veya yanlış tefsir yoluyla, bilerek (saptıran) bazı Avrupalı müsteşrikler arasında, İslâm'a ve Hz. Muhammed'e (s.a.s.) karşı çok yaygın olan peşin ve haksız hükümler de, Müellifi, derinden sarsmıştır.

Müellif, özellikle, meşhur İtalyan yazarı Caetani'nin "İslam Tarihi" adlı eserinde, gerçekleri yanlış takdiminden müteessir olmuş ve incelediğimiz bu eserde baştan sona kadar, Caetani'nin "İslâm ve Hz. Muhammed (s.a.s.)" ile ilgili çeşitli konular üzerindeki düşmanca ithamlarını redde çalışmıştır. Okuyucularını, orijinal, sağlam Arapça kaynak malzeme ile başbaşa bırakmak için, müellif, kendi eserini, bütün hatlı müsteşriklerin eserlerini bir tarafa iterek, yalnız ana kaynaklar üzerine oturtmuştur.

Bu kitap, çok iyi bir şekilde sağlam bir hale sokulmuş olup, pek çok dipnotu ve teferruatlı referansları ihtiva etmektedir. Her ciltte müstakil bir bibliyografya ve esonunda da, bir fihrist vardır.

7. Kitap, her ne kadar çok hacimli bir eser ise de, müellif, olayların konuşmalarını, olaylara bırakarak, kendi şahsi görüşlerini asgari seviyede tutmuştur. Bu tutum; yüksek bir sürükleyici üslup ve kolay hazmedilen bir dil ile birleşince, modern okuyucuya cazip gelecek bir din ve tarih kitabı meydana getirmek için esas olan canlılık ve letafet atmosferini yaratmıştır.

8. Bu kitap, bu yarışma için gerekli üstün vasıfları, ziyadesiyle haizdir. Müellif yönünden uzun meşakkatleri gerektiren, esas itibariyle yüksek ilmi mahiyette bir araştırma eseridir. Bildiğim kadarıyla, herhangi bir mezhebin dini duygularına ters düşen hiçbir malzemeyi ihtiva etmemektedir.

2 Müellif bu konuda şöyle söylüyor: "Bir ciltlik numarasız Mekke Devri, 11 ciltlik Medine Devrinin Mekke Devri olmayıp önceden yazmayı kararlaştırdığım birer ciltlik Mekke-Medine Devri'nin muhtasar olan Mekke cildi idi. Başka bir deyişle: Önce, bir cilt Mekke, bir cilt de Medine devri olmak üzere, muhtasarını sonra da geniş olanını yazmak istemiştim. Muhtasar Mekke Devrini yazdıktan sonra, bu kararımdan vaz geçip Medine Devrini 11 cilt halinde geniş olarak hazırladım. Geniş Mekke Devrini yazıncaya kadar Medine Devrinin baskısını beklemek için muhtasar Mekke Devrini, birlikte bastırdım. Bununla beraber, Medine Devrinin on birinci cildinin sonundaki açıklamamda Muhtasar Mekke Devrini de, Medine Devri tarzında, kaynakları, sayfaları altında göstermek ve vak'aları, kaynaklarda kronolojik sıraya konulmamış olmasına rağmen, mümkün olduğu kadar sıralamaya çalışmak suretiyle genişçe yazacağımı açıklamış ve bu vadimi de, bugün, yedi ciltlik Mekke Devri baskısıyla yerine getirmiş bulunuyorum. Bunun o zaman bitirilmiş olup da, Medine Devri ile birlikte muhterem ilim heyetinin tetkikine sunulmuş olmasını ne kadar arzu ederdim."

9. Ben, bu eseri, Türk dilinde yazılmış olup elimize geçen eserler arasında, Sîret üzerine yazılmış en iyi, en üstün eser olarak derecelendiriyorum.”

Verilen notlar şöyledir:

Konu: 38/40

Konuya Yaklaşım: 18/20

Orijinallik: 15/20

Edebî Değer: 18/20

Toplam: 89/100⁽³⁾

d. Kitabın Muhtevâsını Bölüm Bölüm Özetleyen Raporun Sonucu

“Bu büyük eserin, orijinal Sîre kaynakları üzerinde yapılan araştırmadan sonra uzun bir devre boyunca yazıldığı anlaşılmaktadır. Eser konu üzerinde en sahîh bilgileri ihtiva etmektedir. Okuyucu, canlı bir hayat dramı içinde rol alarak, kendisini, sanki Hz. Peygamberi (s.a.s.) görüyormuş gibi hissetmektedir. Müellif, Sîret’in en sağlam kaynaklarını bulmak için, büyük zahmet ve meşakketler çekmiştir. Bu kaynakları, kendisinden hiçbir fikir katmaksızın tasvir etmiş olup olayların kendileri konuşmaktadır.

Müellifin, İslâmiyet, Kur’ân, Hadis, Sîyer ve Megazi hakkındaki bilgisi ve İslâmî öğretim ruhuna bağlılığı, bu âbidevî eserde çok iyi aks ettirilmiştir. Bu çok büyük eserin değeri, gelecek nesillerce, daha çok takdir edilecektir. Eser, bu yılın Sîret kitapları milletlerarası yarışması’nda birinci dereceye gerçekten layıktır.”

e. Pakistan Hükümeti Umûr-ı Mezhebiyye Bakanlığı’nın 12 Rebîulevvel 1405 (İmtiyâzî Senedî Tercümesinde) şöyle denilmektedir

“Büyük bir sevinç ve memnuniyetle tasdik ediyoruz ki: Mustafa Âsım Köksal cenaplarının Türk Dili ile telif etmiş olduğu “Hazret-i Muhammed ve İslâmiyet” kitabı, “Sîretü’n-Nebî Kitapları Konferansı’nda “1404 Hicrî yılı için birinci dereceye lâîyk bulunmuş ve müellifi, Pakistan Hükümeti tarafından beş bin dolarla mükafatlandırılmıştır.”

Pakistan Hükümetince gönderilen gidiş-dönüş uçak biletini alınca Esenboğa Hava Alanı’na gittim. Oradan Diyanet İşleri Başkanı Sayın Tayyar Altıkulaç’la birlikte Pakistan’a gittik.

Federal Meclis binasında Pakistan Devlet Başkanı Sayın Muhammed Ziyâülhak, 4.500 delegeye hitaben yaptığı uzun konuşmadan sonra, Ödül kazanan yerli eser sahiplerine, ellerini sıkarak ödülleri verdi.

Kendilerinin, ödül merasimi sırasında kucaklamak suretiyle şahsıma gösterdikleri, benim de, alınlarından öperek mukabele etmek zorunda kaldığım yüksek teveccüh ve iltifatlarını hiç unutamıyorum.”

3 Müellif takdir edilen bu notlarla ilgili olarak; “Bu numaralara dostlarımdan itiraz edenler olmuşsa da, kendilerine: Bu bir tahmindir. Muhamminden, tahmininin yüzde yüz isabet etmesini istemek, insafsızlık olur. Bence yüzde seksen dokuz, iyi bir tahmin ve takdirdir” demiştir.

f. Pakistan Hükümeti Umûr-ı Mezhebiyye Bakanlığı Sekreteri I. A. İmtiyazî imzasıyla gelen 4.2.1984 tarihli tebrik yazısında da şöyle denilmektedir

“Sayın Mustafa Âsım Köksal,

Ben, aşağıda ismi zikredilen kitabınızın büyük liyakatının takdir edilerek Pakistan Devlet Başkanı tarafından (5.000) dolarla ödüllendirildiğini size duyurmaktan çok memnunum.

Benim ve Bakanlığım kalpten tebriklerimizi lütfen kabul buyurunuz. Rebiulevvel 1404’ün 12. Gününde (7 Aralık 1984) ödülün size verilmesi planlanmıştır. Biz, o günde Pakistanı ziyaret edeceğinizi ve Hz. Muhammed’in Hayatı ve öğretileri hakkında İslâmabad’da ve Pakistan’ın diğer önemli merkezlerinde (Lahor, Karaşi ve benzerlerinde) konferanslar vermenizin, sizce mümkün olacağını ümit ediyoruz.

Muvafakatınızı lütfen bildiriniz. Saygılarımla.”

Mustafa Âsım Köksal Hoca’nın, zaman zaman yorumlar yapmakla beraber, daha ziyade konu hakkındaki bütün rivayetleri vermek geleneksel İslâm tarihi yazma usûlünü takip ettiği bilinmektedir. Bu yönüyle, onunla, eski Başbakanlardan Prof. M. Şemsettin Günaltay’ın tarihçilik anlayışında benzerlikler olduğunu düşünüyoruz. Nitekim Günaltayda “Batılı tarihçilerin metodlarını incelemiş, onların yorum getirerek tenkitli tarih yazdıklarını, buna karşılık İslâm tarihçilerinin doğrudan doğruya olayları vermekle yetindiklerini, yorum ve değerlendirmeleri okuyucuya bıraktıklarını, bu bakımdan müslüman müelliflerce yazılan tarih kaynaklarının daha sağlam ve güvenilir olduğunu söylemiş, Batılı tarihçilerin İslâm Tarihçileri hakkındaki iddia ve ithamlarını reddetmiştir.”⁴

Mustafa Âsım Köksal ise, İtalyan tarihçisi Leone Caetani’nin “İslâm Tarihi” adıyla 1924 yılında yayımlanan kitabı, Dinimize, Peygamberimize, Ashâb-ı Kirama, İslâm âlimlerine hakaret ve tecâvüzde emsalini gölgede bırakmış; kullandığı şaşkıncu taktik sayesinde, bazı münevverlerce de bu eser, mevsuken ilmî bir eser gibi telakkî olunmuştur. Mustafa Âsım Köksal İslâm Tarihi’ni de bu sebeple kaleme almıştır. Mustafa Âsım Köksal Hocamız, tamamen kendi imkanlarıyla bu “Reddiye” ve “Hz. Muhammed ve İslamiyet” isimli Tarihini yazmıştır. Halbuki, Caetani, “İslâm Tarihi” isimli eserini yazarken, Devlet ve Vatikan olanca imkanları kendisine sağlamıştır.

M. Âsım Köksal Hoca, sadece İslâm Tarihi yazmakla kendini sınırlandırmamış, halkımızın dini ve millî konularda ihtiyaç duyduğu her alanda kalem oynatmıştır. Yazdığı öğretici dini şiirlerde Cumhuriyet dönemi Türk gençliğinin sağlam bir imana ve dini bilgiye kavuşmasına yardımcı olmaya çalışmıştır. Açtığı aydınlık yol, yolumuzu aydınlatsın, ahirette Allah’ın rahmetine nail olsun.

4 Kamil Şahin, TDV, İA., c.XIV, s.287.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حکومتِ پاکستان وزارتِ امور مذہبیہ

اسلام آباد

نمبر ۱ (۴) / آر آر / ۸۳

تاریخ ۱۲ ربیع الاول ۱۴۰۵ھ
۴ دسمبر ۱۹۸۳ء

سند امتیاز

نہایت مسرت سے تصدیق کی جاتی ہے کہ جناب مصطفیٰ مصمم کوسل
کی تالیف کردہ کتاب حضرت محمدؐ اسلامیت ہزبانِ ترکی کتب سیرت النبیؐ کے قومی مقابلہ پر
سال ۱۴۰۳-۲ میں اول القام کی مستحق قرار پائی اور مؤلف موصوف کو مبلغ ۵۰۰۰۰/- ہزار ڈالر
حکومتِ پاکستان کی طرف سے بطور القام دیئے گئے۔

سوفت
سیکرٹری
وزارتِ امور مذہبیہ حکومتِ پاکستان
اسلام آباد

Pakistan Hükümetince düzenlenen 1404 Hicri yılı Siret Yarışmasından Mustafa Âsım Köksal'ın "Hz. Muhammed ve İslâmiyet" adlı eserinin birinciliğe layık görüldüğünü ilân eden takdirname.